

בענין תוספת שבת

הרב יוסף וידר

לע"נ אשת חיל עטרת בעלה נרדע בשערים בשבתו עם זקני ארץ

איתא בראש השנה (ט' א'), ודמוסיפין מחול על הקודש מנלן, דתניא בחריש ובקציר תשבות, רבי עקיבא אומר אין צריך לומר חריש וקציר של שביעית שהרי כבר נאמר שדך לא תזרע וכרמך לא תזמור, אלא חריש של ערב שביעית שנכנס לשביעית וקציר של שביעית היוצא למוצאי שביעית וכו'. ורבי ישמעאל מוסיפין מחול על הקודש מנ"ל, נפק"ל מדתניא ועניתם את נפשותיכם בתשעה לחדש בערב, ע"כ.

והנה רבי עקיבא יליף לשבתות וימים טובים משביעית, ויש לעיין מה שייכות יש בין תוספת שביעית לתוספת שבת, שהרי לא נאסרה בתוספת שביעית אלא מלאכה דשייכא לשביעית כחריש הנכנס לה וקציר היוצא, משא"כ בשבתות דכל מלאכה אסורה.

והנראה דגדר תוספת היא שהעושה מלאכה אף שאין המלאכה נעשית אלא בעת עשיתה, מ"מ מעט זמן בסמוך לה חשוב כעושה מלאכה, וכיון שאסור שיעשה מלאכה בשבת אף בסמוך לה לא יעשה. משא"כ שביעית אין איסורה שתעשה הקרקע מלאכה שהרי אם נזרע מאליו אין בכך כלום, אלא איסור השביעית שלא תשתעבד לאדם, ואין השעבוד סופח לו זמן לפניו ולאחריו, אא"כ עושה בה מלאכה שתעמידה תחתיו בשביעית דאז יש כאן איסור לשעבדה בשביעית.

ומעתה יש לעיין בשביתת בהמתו, אי אית ביה תוספת שבת כיון שאין מלאכת הבהמה אסורה שהרי תולשת ואוכלת אלא שעבודה לאדם, ושמא אין שייך בהא תוספת שבת.

ומעתה אפשר דיש ללמוד שיעור תוספת שבת מתוספת דעינוי דיום הכפורים, דזמן אכילה הוא כדי אכילת פרס שמצטרפות בו אכילות, וא"כ האוכל בכדי אכילת פרס סמוך ליוה"כ חשוב שמשכה סעודתו לתוך יום הכפורים, ושמא נילף מיניה דה"ה למלאכה ונתחדש דשייך כה"ג בסופה דנימא דהאוכל עתה התחילה סעודתו קודם לכן בכדי שעור אכילת פרס, ויל"ע.

ולפי"ז שאר דיני יו"ט לא שייכי בתוספת, וכן מצינו שכתבו תוס' כתובות (מז א' ד"ה דמסר לה בשבתות) דשעה קודם ליו"ט שהוא כיו"ט לגבי איסור מלאכה דתוספת דאורייתא, ומ"מ נושאים בו נשים דאין חייב בשמחה דנימא ביה ושמחת בחגך ולא באשתך. ונראה דה"ה לגבי ישיבת סוכה שאין חייב בו ומותר לאכול חוץ לסוכה, אמנם גבי אכילת חמץ שאיסור אכילה הוא אפשר דחשיב כאוכל תוך הפסח. ועי' מג"א סי' תצא שכתב להתיר חמץ קודם הבדלה, ויש לישב. ועיין גבי תחומין אי מלאכה היא א"כ יאסר בתוספת, אך אי איסור בפנ"ע הוא שלא לצאת ממקומו ל"ש. ולכאורה חשיבא מלאכה ואכ"מ, ועיין מנ"ח (מצוה כד ומצוה רצח), אמנם קניית שבייתה לכאורה ל"ש בער"ש וא"כ אפי' יוצא חוץ לתחום בתוספת לא חשיב יוצא ממקומו, ועיין. אמנם לפי"ז יל"ע היאך יכול להקדים ולקבל ע"ע שבת כדאמרינן בברכות (כו א') ובעירובין (מ' ב'), ושמא אי"ז מהלכות תוספת שבת אלא שבכל יום סמוך לו יכול לנהוג בו כנהוגי היום הקרוב לו, אלא שאין יכול לסתור עצמו ואם התפלל מעריב או קדש או ברך שהחינו וכל כיו"ב ע"כ חייב לפרוש בו מן המלאכה, ושוב יאסר אף בנשואי אשה ביו"ט וכל כיו"ב, ועיין תרוה"ד גבי שבעה נקיים אך אי לא התפלל אינו מחויב בזה משום תוספת.

ואיתא בשבת (קיה, ב') אמר ר' יוסי יהי חלקי עם מכניסי שבת בטבריא, ע"כ. ולכאורה מי מנעו מעשות כן, ושמא ל"ש להקדים להכניס השבת הרבה קודם כניסתה אלא בזמן המסופק. ועיין רש"י בראשית ויכל אלוקים ביום השביעי, אמר ר' שמעון בשר ודם שאינו יודע עתיו ורגעיו צריך להוסיף מחול על הקודש, אבל הקב"ה שידוע עתיו ורגעיו נכנס בו כחוט השערה

ונראה ככלה בו ביום. ואפשר דאין תוספת משום ספק לחוד אלא אף שלא יראה ככלה בו ביום אלא שלגבי הקב"ה ל"ש.

ומ"מ גדול הוא ענין הקדמת קבלת השבת שכן מצינו (שבת קיט), דר' חנינא מיעטף וקאי אפניא דמעלי שבתא אמר בואו ונצא לקראת שבת המלכה, ר' ינאי לביש מאני מעלי שבתא ואמר בואי כלה בואי כלה, וכך היה מנהגו של ר' יהודה רבי אלעאי ערב שבת היו מביאין לו עריבה מלאה חמין ורוחץ פניו ידיו ורגליו ומתעטף ויושב בסדינין המצויצין ודומה למלאך ה' צבקות (שם כה).